

NR 48/2014

**POLACY O BEZPIECZEŃSTWIE
NARODOWYM I NATO**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

O bezpieczeństwo narodowe pytaliśmy ostatnio pod koniec zeszłego roku. Jednak w związku z narastającym napięciem międzynarodowym spowodowanym wydarzeniami na Ukrainie postanowiliśmy ponownie, w naszym kwietniowym sondażu¹, spytać o postrzeganie zagrożeń i członkostwo Polski w NATO. Należy podkreślić, że badanie zrealizowano we względnie spokojnym okresie, po „referendum” na Krymie i aneksji tego półwyspu do Federacji Rosyjskiej, które jednak nie doprowadziły do poważniejszych starć, ale przed atakami prorosyjskich separatystów na wschodzie Ukrainy i przed eskalacją przemocy w tym regionie.

WZROST POCZUCIA ZAGROŻENIA

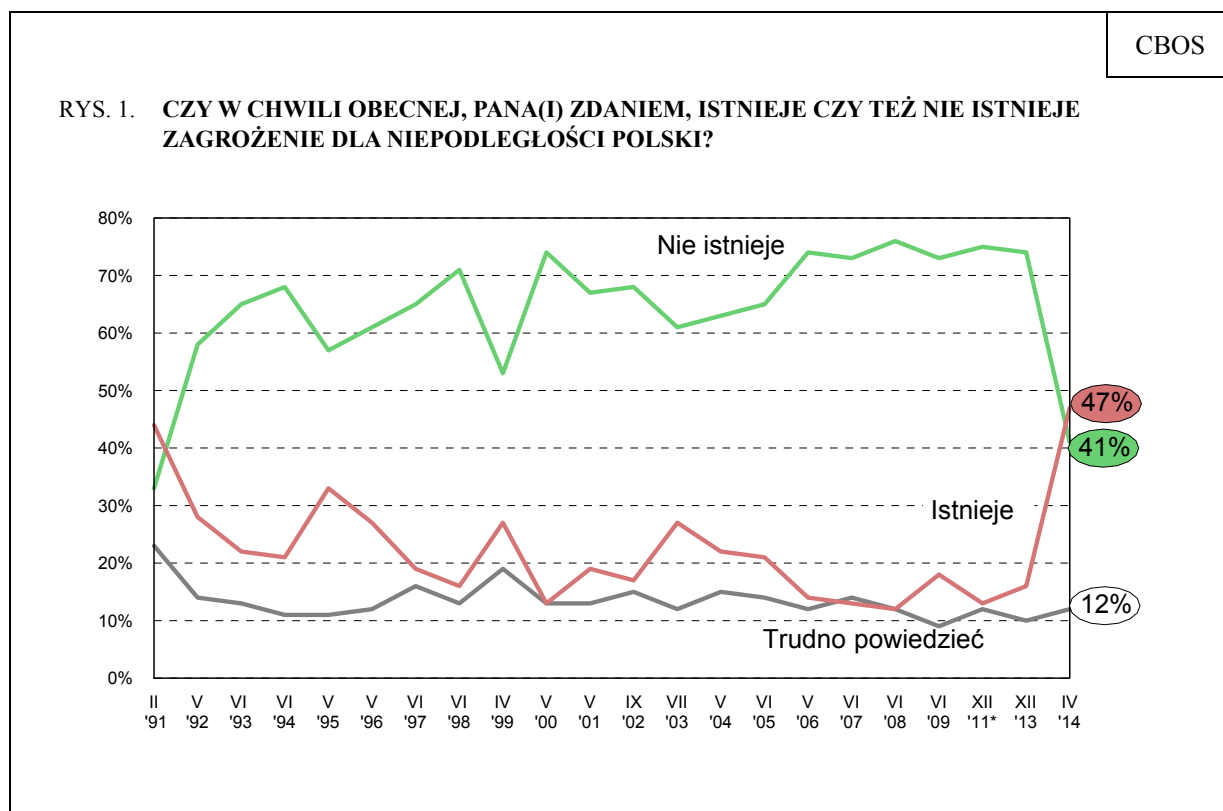
Obecnie poczucie zagrożenia wśród Polaków jest najbardziej powszechne od 1991 roku, kiedy po raz pierwszy podjęliśmy tę problematykę. Niemal połowa badanych (47%) uważa, że w chwili obecnej istnieje zagrożenie dla niepodległości Polski. Zbliżone poczucie zagrożenia (44%) notowaliśmy tylko w 1991 roku, kiedy to wciąż dość powszechne były obawy, czy istniejący jeszcze Związek Radziecki zaakceptuje przemiany w naszym kraju. W okresie ostatnich dwudziestu lat było ono dużo niższe, a jeszcze w grudniu² swoje obawy o bezpieczeństwo Polski wyrażał mniej niż co piąty ankietowany. Nawet konflikt rosyjsko-gruzyński, chociaż spowodował pewien wzrost odsetka zaniepokojonych o bezpieczeństwo kraju, miał stosunkowo mały wpływ na ogólne poczucie zagrożenia Polaków. Należy jednak zaznaczyć, że ten znacznie słabszy wpływ mógł być efektem nie tylko większej odległości geograficznej od rejonu konfliktu, ale także faktu, że badanie przeprowadzono kilka miesięcy po podpisaniu porozumienia pokojowego przez władze rosyjskie i gruzyńskie.

Poczucie zagrożenia jest właściwie niezależne od płci, wykształcenia i wielkości miejscowości zamieszkania. Natomiast przekonanie o istnieniu zagrożenia częściej wyrażają osoby w wieku co najmniej 45 lat niż młodsi badani. Jest wyraźny związek między poglądami

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (287) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 3–9 kwietnia 2014 roku na liczącej 1028 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o bezpieczeństwie narodowym”, luty 2014 (oprac. B. Roguska).

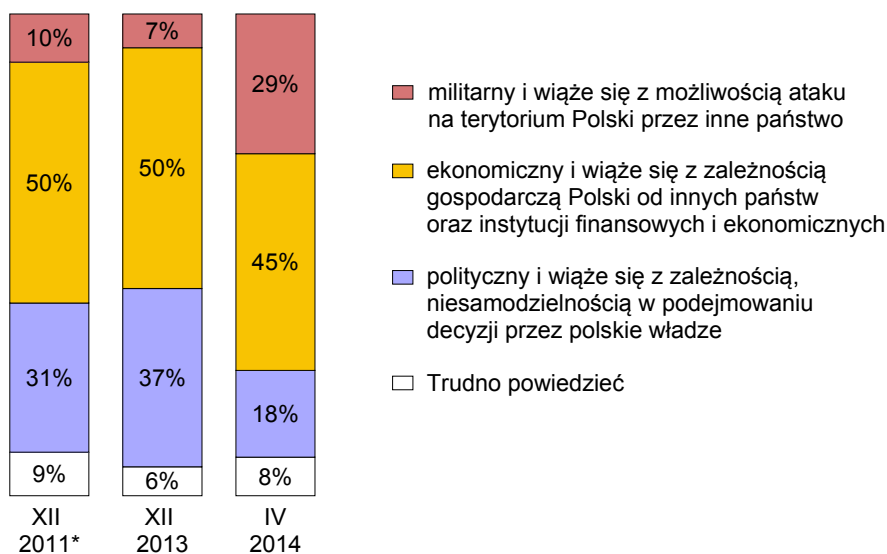
politycznymi a deklaracjami poczucia zagrożenia dla niepodległości Polski. Zaniepokojona jest ponad połowa badanych identyfikujących się z prawicą (54%), blisko połowa respondentów określających swoje poglądy jako centrowe (48%) i niespełna dwie piąte osób utożsamiających się z lewicą (39% – zob. tabele aneksowe).

* Badanie BBN

Wpływ wydarzeń ukraińskich widoczny jest także w czterokrotnym wzroście odsetka badanych przekonanych, że zagrożenie to ma charakter militarny, wiąże się z możliwością ataku na terytorium Polski przez inne państwo (wzrost z 7% do 29% badanych przekonanych o istnieniu zagrożenia dla niepodległości kraju w stosunku do pomiaru z grudnia 2013 roku). Natomiast odsetek badanych wyrażających opinię, że Polsce grozi utrata politycznej niezależności, utrata samodzielności w podejmowaniu decyzji przez władze zmniejszył się o połowę (z 37% w grudniu do 18% obecnie). Spadek ten jest prawdopodobnie efektem wzrostu liczby Polaków obawiających się o bezpieczeństwo narodowe, upatrujących zagrożenia w możliwości ataku militarnego z zewnątrz. Nadal blisko połowa badanych (obecnie 45%) widzi zagrożenia w sferze gospodarki i twierdzi, że wiążą się one z zależnością gospodarczą Polski.

RYS. 2. CZY ZAGROŻENIE DLA NIEPODLEGŁOŚCI, SUWERENNOŚCI POLSKI MA, PANA(I) ZDANIEM, PRZEDE WSZYSTKIM CHARAKTER:

* Badanie BBN

W pytaniu otwartym prosiliśmy badanych o wymienienie państw, których Polska powinna się najbardziej obawiać. Na to pytanie odpowiadali wszyscy ankietowani, niezależnie od tego, czy uważają, że obecnie niepodległość Polski jest zagrożona, czy też nie.

Zdecydowana większość badanych (80%) twierdzi, że Polska powinna najbardziej obawiać się Rosji. Nieporównywalnie mniej wymieniło Niemcy (7%) i Ukrainę (4%). Nieliczni wskazywali na Stany Zjednoczone, Chiny, Białoruś lub generalnie Wschód (po 2%), Koreę Północną i kraje arabskie (po 1%). Tylko co szesnasty badany (6%) stwierdził, że nie ma takich państw, których powinniśmy się obawiać. Co dwunasty (8%) nie potrafił zająć w tej kwestii stanowiska.

W porównaniu z wcześniejszymi pomiarami odnotowaliśmy bardzo znaczny wzrost odsetka Polaków przekonanych, że największym zagrożeniem dla naszego kraju jest Rosja. Równocześnie od początku lat dziewięćdziesiątych obserwujemy zdecydowany spadek odsetka Polaków upatrujących niebezpieczeństwa ze strony Niemiec (z 88% w 1990 roku do 7% obecnie).

Tabela 1

Których państw Polska powinna się najbardziej obawiać?	Odpowiedzi respondentów według terminów badań							
	II '90	V '92	IX '04	XI '05*	V '06	I '10	V '10	IV '14
	w procentach							
Rosja	25	45	44	67	59	50	49	80
Niemcy	88	58	35	21	23	14	17	7
Ukraina	3	30	5	7	5	2	2	4
Stany Zjednoczone Ameryki	2	2	5	5	3	5	7	2
Chiny	-	-	-	-	3	2	4	2
Białoruś	-	3	5	12	11	2	3	2
Korea Północna	-	-	-	-	-	-	-	1
Kraje arabskie, kraje muzułmańskie, islamskie	0	1	18	8	7	6	7	1
Wschód	2	2	5	5	3	5	7	2
Żadnych, nie ma takiego państwa	3	5	6	5	7	20	20	6
Trudno powiedzieć	3	8	12	10	16	14	16	8

W zestawieniu pominięto państwa wymieniane przez mniej niż 1% badanych. Wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ ankietowani mogli podać więcej niż jedną odpowiedź

* Badanie ISP

NATO

Przed miesiącem minęła piętnasta rocznica przystąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Nasze członkostwo w NATO jest jednym z filarów bezpieczeństwa narodowego³. Od początku cieszy się ono dużym poparciem społecznym. Jednak ostatnie wydarzenia jeszcze bardziej przekonały Polaków o korzyściach z członkostwa. Obecnie cztery piąte badanych (81%, wzrost o 19 punktów procentowych w stosunku do lutego) popiera przynależność Polski do NATO, przeciwnikami członkostwa jest tylko 5% dorosłych Polaków. Wzrost popularności tego rozwiązania dokonał się kosztem spadku odsetka badanych twierdzących, że jest im obojętne, czy Polska jest członkiem NATO, czy też nie (obecnie 10%, spadek o 16 punktów procentowych w stosunku do lutego).

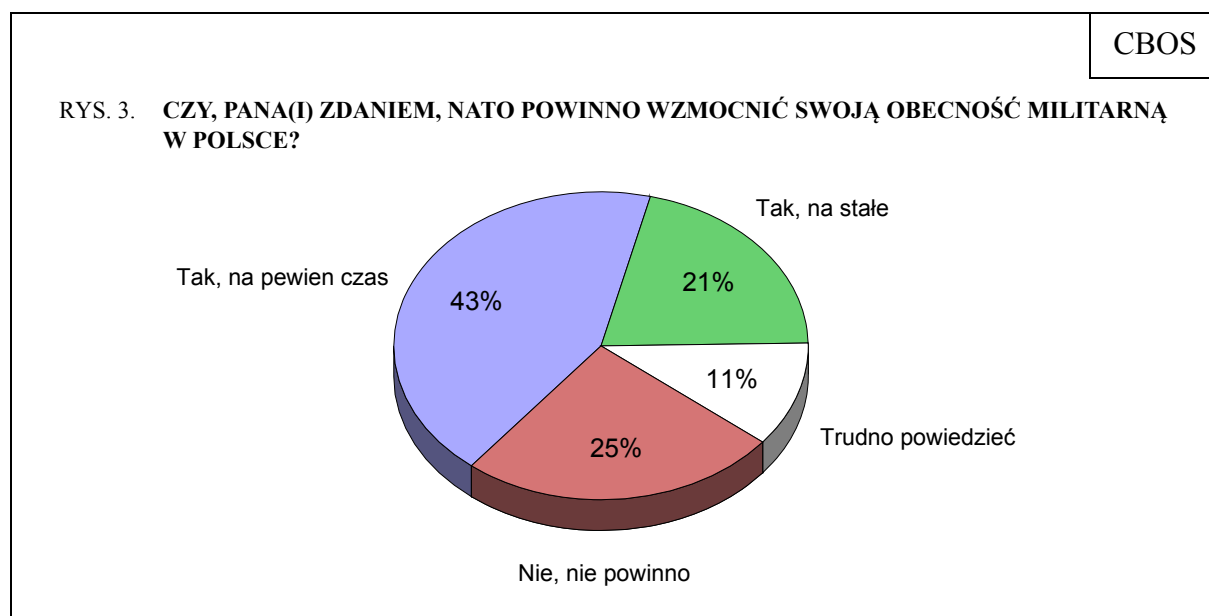
Poparcie dla członkostwa zdecydowanie wzrasta wraz z wykształceniem badanych. Jest również znacznie wyższe wśród respondentów identyfikujących się z prawicą (93%). Najwyższy odsetek przeciwników członkostwa w NATO notowany jest wśród ankietowanych o najniższych dochodach na osobę w gospodarstwie domowym (16% – zob. tabele aneksowe).

³ Kancelaria Prezydenta, *NATO i UE filarami polskiego bezpieczeństwa*, dostępne: <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/art,2847,nato-i-ue-filarami-polskiego-bezpieczenstwa.html>

Tabela 2

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	1999		2000	2001	2002		2003	2004		2005	2014	
	II	III	II	III	IV	XII	V	III	II	XII	II	IV
	w procentach											
Popieram	60	67	63	63	73	64	71	63	67	62	62	81
Jest mi to obojętne	23	18	18	21	15	22	19	23	17	21	26	10
Jestem przeciwny(a)	11	10	12	10	6	5	4	8	8	6	4	5
Trudno powiedzieć	6	5	7	6	6	9	6	6	8	11	8	4

Polacy pokładają znaczne nadzieje w członkostwie w Sojuszu Północnoatlantyckim. Jednak większości (64%) sam fakt członkostwa nie wystarcza i pragnęłaby bardziej namacalnego dowodu wsparcia w postaci zwiększenia militarnej obecności NATO w Polsce. Ponad dwie piąte badanych (43%) uważa, że wyraźniejsza obecność wojskowa powinna być czasowa, natomiast co piąty (21%) chciałby, aby większy kontyngent sił zbrojnych NATO znalazł się w Polsce na stałe. Jedna czwarta Polaków (25%) jest przeciwna zwiększaniu liczby żołnierzy Sojuszu w Polsce.

Przekonanie o potrzebie wzmocnienia obecności sił NATO w Polsce jest częstsze wśród badanych popierających nasze członkostwo w Sojuszu (71%, przy czym 24% chciałoby, aby większe siły pozostały w Polsce na stałe). Osoby obojętne wobec członkostwa Polski w NATO oraz jego przeciwnicy dużo rzadziej opowiadają się za wzmocnieniem potencjału wojskowego NATO w Polsce (odpowiednio 44% i 32%).

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, NATO powinno wzmocnić swoją obecność militarną w Polsce?	Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO, czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?		
	Popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)
	w procentach		
Tak, na stałe	24	7	18
Tak, na pewien czas	47	37	14
Nie, nie powinno	23	32	54
Trudno powiedzieć	6	24	14

Ostatnie miesiące przyniosły ogromny wzrost poczucia zagrożenia narodowego – przede wszystkim zagrożenia militarnego, choć warto zwrócić uwagę na fakt, że obawy dotyczące zależności ekonomicznej nadal dominują i utrzymują się na podobnym jak wcześniej poziomie. Polacy najbardziej obawiają się Rosji. Nie dziwi zatem fakt, że ostatnie wydarzenia doprowadziły do tak znacznego wzrostu poczucia zagrożenia. Taka sytuacja zwiększa poparcie dla członkostwa w NATO, które obecnie jest najwyższe od czasu wstąpienia Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Większość badanych chciałaby także zwiększenia obecności militarnej NATO w Polsce.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, w chwili obecnej istnieje czy też nie istnieje zagrożenie dla niepodległości, suwerenności Polski?			Liczba osób
		Istnieje	Nie istnieje	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		47	41	12	1027
Płeć	Mężczyźni	44	48	7	494
	Kobiety	49	34	17	534
Wiek	18–24 lata	42	49	9	120
	25–34	41	46	12	204
	35–44	42	48	10	176
	45–54	55	35	9	166
	55–64	51	37	13	179
	65 lat i więcej	51	31	18	181
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	36	15	397
	Miasto do 19 999	49	41	10	162
	20 000 – 99 999	44	45	10	197
	100 000 – 499 999	45	41	14	166
	500 000 i więcej mieszk.	45	51	3	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	46	35	19	224
	Zasadnicze zawodowe	49	36	14	254
	Średnie	47	44	9	342
	Wyższe	44	48	8	207
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	41	55	4	105
	Średni personel, technicy	39	54	7	56
	Pracownicy adm.-biurowi	44	47	9	52
	Pracownicy usług	47	40	13	71
	Robotnicy wykwalifikowani	47	42	11	132
	Robotnicy niewykwalifik.	54	42	4	52
	Rolnicy	44	35	20	41
	Pracujący na własny rach.	58	29	13	32
	Bezrobotni	52	36	12	88
	Emeryci	54	31	16	222
	Renciści	43	40	17	48
	Uczniowie i studenci	37	56	7	81
Gospodynie domowe i inni	39	31	30	47	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	48	44	8	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	47	10	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	46	8	264
	prywatnym gosp. rolnym	50	32	18	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	40	21	107
	501–750	56	36	8	104
	751–1000	58	31	11	158
	1001–1500	47	43	10	180
	Powyżej 1500 zł	41	51	7	197
Ocena własnych war. mater.	Złe	56	30	14	125
	Średnie	50	37	14	451
	Dobre	42	48	10	451
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	32	14	63
	Raz w tygodniu	51	36	13	464
	1–2 razy w miesiącu	45	44	11	149
	Kilka razy w roku	46	44	10	213
	W ogóle nie uczestniczy	34	54	13	138
Poglądy polityczne	Lewica	39	56	6	160
	Centrum	48	45	8	337
	Prawica	54	37	9	283
	Trudno powiedzieć	43	31	26	247

Tabela 2

		Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				Liczba osób
		Popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		81	10	5	4	1026
Płeć	Mężczyźni	87	6	4	2	493
	Kobiety	75	13	5	7	534
Wiek	18–24 lata	82	8	6	4	120
	25–34	80	13	5	2	204
	35–44	86	6	4	4	176
	45–54	81	7	6	6	165
	55–64	82	9	5	5	179
	65 lat i więcej	75	13	5	8	181
Miejsce zamieszkania	Wieś	75	10	7	7	397
	Miasto do 19 999	86	9	2	4	161
	20 000 – 99 999	83	8	5	3	197
	100 000 – 499 999	81	12	3	5	166
	500 000 i więcej mieszk.	88	8	3	1	105
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	69	11	8	11	224
	Zasadnicze zawodowe	76	13	6	5	253
	Średnie	85	9	3	3	342
	Wyższe	93	5	2	0	207
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	3	2	2	105
	Średni personel, technicy	89	5	3	3	56
	Pracownicy adm.-biurowi	85	9	3	3	52
	Pracownicy usług	78	9	8	5	71
	Robotnicy wykwalifikowani	82	9	6	3	132
	Robotnicy niewykwalifik.	80	11	4	5	52
	Rolnicy	73	11	6	10	41
	Pracujący na własny rach.	91	6	3		31
	Bezrobotni	77	11	6	6	88
	Emeryci	74	15	5	7	222
	Renciści	78	11	4	7	48
	Uczniowie i studenci	87	4	6	4	81
	Gospodynie domowe i inni	73	14	7	7	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	83	8	4	4	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	84	10	3	3	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	88	6	3	3	263
	prywatnym gosp. rolnym	76	4	8	12	46
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	15	16	7	107
	501–750	80	13	3	4	104
	751–1000	84	7	4	5	158
	1001–1500	78	15	3	4	180
	Powyżej 1500 zł	91	5	2	2	197
Ocena własnych war. mater.	Złe	76	9	6	9	124
	Średnie	78	11	6	4	451
	Dobre	85	8	3	4	451
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	83	8	4	5	63
	Raz w tygodniu	76	12	6	6	464
	1–2 razy w miesiącu	85	5	6	5	149
	Kilka razy w roku	85	8	5	2	212
	W ogóle nie uczestniczy	86	9	2	4	138
Poglądy polityczne	Lewica	83	11	5	2	160
	Centrum	81	12	5	2	337
	Prawica	93	3	4	0	283
	Trudno powiedzieć	66	13	5	15	246